

Мікробіологія

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Другий (магістерський)</i>
Галузь знань	<i>16 Хімічна та біоінженерія</i>
Спеціальність	<i>161 Хімічні технології та інженерія</i>
Освітня програма	<i>Хімічні технології косметичних засобів і харчових добавок</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>змішана</i>
Рік підготовки, семестр	<i>5 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>7,5 кредитів</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Екзамен письмовий</i>
Розклад занять	<i>Лекції: 2 години на тиждень (1 пара щотижня), практичні заняття: 1 година на тиждень (1 пара на два тижні), лабораторні роботи: 1,5 годин на тиждень (2 спарені заняття раз на два тижні) за розкладом на rozklad.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська/Англійська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лекції, практичні, лабораторні : к.б.н., доцент Хрокало Людмила Анатоліївна, lkhrokalo@gmail.com</i>
Розміщення курсу	<i>Курс в системі Moodle на платформі Sikorsky-distance, доступ за запрошенням викладача https://do.ipk.kpi.ua/course/view.php?id=1724</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Метою дисципліни є формування у студентів здатностей використовувати мікробіологічні об'єкти для вирішення задач щодо створення сучасних продуктів в галузі косметичних засобів і харчових добавок, зокрема вивчення антимікробних властивостей і одержання індивідуальних речовин методом мікробного синтезу

Предмет дисципліни: особливості морфології, фізіології та біохімії мікроорганізмів, їх практичне значення і можливість застосування в хімічних та біотехнологіях

Після засвоєння навчальної дисципліни студенти мають продемонструвати такі результати навчання:

ЗНАННЯ:

- морфології, ультраструктурної будови клітин, біохімії з основами фізіології та генетики мікроорганізмів: бактерій, археобактерій, актиноміцетів та мікроскопічних грибів
- основних збудників інфекційних захворювань та методів їх знешкодження
- використання мікроорганізмів в харчовій промисловості (хлібопекарське виробництво, молочна промисловість, виробництво етилового спирту)

- мікробного синтезу цільових продуктів (біологічно активні добавки, антибіотики, ферменти тощо)

уміння:

- мікроскопічного дослідження мікроорганізмів за використання сучасного світлового мікроскопу;
- кількісного і якісного аналізу показників мікробіологічного забруднення води, повітря, харчових продуктів
- готувати до стерилізації посуд та поживні середовища
- використовувати знання теоретичних питань курсу для пояснення біохімічних, культурально-морфологічних властивостей мікроорганізмів та суті метаболічних процесів;

досвід:

- мікроскопіювання і виготовлення мікробіологічних препаратів
- техніки забарвлення бактеріальних клітин за Грамом
- приготування поживних середовищ різного призначення
- вирощування культур бактерій та мікроскопічних грибів

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Зазначається перелік дисциплін, знань та умінь, володіння якими необхідні студенту для успішного засвоєння дисципліни:

Біоорганічна хімія	Основні класи біоорганічних сполук (вуглеводи, ліпіди, білки, нуклеїнові кислоти) структурні формули та властивості речовин .
Екологія, Екологічна безпека	Санітарно-гігієнічні вимоги до якості води, повітря, ґрунтів

Програмні результати навчання студентів з дисципліни мікробіологія є важливими для вивчення таких дисциплін як: токсикологічна хімія, токсикологія продуктів харчування та косметичних засобів, косметична хімія та фармакогнозія. Окремі програмні результати, уміння та навички можуть бути використані у виконання експериментальної частини магістерської дисертації

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет і завдання мікробіології. Історичні етапи розвитку мікробіології.

Значення мікроорганізмів в природі, в господарчій діяльності людини, в охороні здоров'я, в охороні навколишнього середовища. Морфологічний період розвитку мікробіології. Відкриття мікроорганізмів Антоні ван Левенгуком. Еколого-фізіологічний період розвитку мікробіології. Роль Пастера в формуванні мікробіології. Значення робіт Коха, Бейєрінка та ін. Розвиток мікробіології в ХХ ст: роботи Мечнікова, Виноградського, Ценковського, Івановського, Омелянського, Заболотного. Розвиток сучасної мікробіології. Мікроорганізми, як головний об'єкт генної інженерії та біотехнології.

Тема 2. Методи дослідження мікроорганізмів. Світлові мікроскопи (будова, система освітлення, роздільна здатність мікроскопа). Фазово-контрастна мікроскопія. Люмінесцентна

мікроскопія. Електронна мікроскопія. Культивування. Середовища для культивування мікроорганізмів: універсальні, елективні, диференційно-діагностичні тощо.

Тема 3. Морфологія клітин бактерій. Основні морфологічні форми бактерій: коки та їх різновиди, паличкоподібні (спороутворюючі і аспорогенні), звивисті бактерії та їх різновиди, нитчасті бактерії. Актиноміцети. Будова клітинної стінки грампозитивних і грамнегативних бактерій. Хімічний склад та структура молекули пептидоглікану. Зовнішні надоболонкові структури бактерій. Особливості будови цитоплазматичної мембрани бактерій.

Тема 4. Внутришньоклітинні структури бактеріальної клітини. Форми спокою прокаріот. Порівняння ультраструктури еукаріотичної та прокаріотичної клітини: цитоплазма, рибосоми, бактеріальне ядро – нуклеоїд, включення, оточені білковою мембраною та позбавлені її. Форми спокою: ендоспори, екзоспори, цисти, мікроспори, акінети.

Тема 5. Ріст і розмноження бактерій. Клітинний цикл, особливості росту і поділу бактерій. Клітинне диференціювання в процесі онтогенетичного розвитку бактерій. Розвиток мікробної популяції в періодичній і безперервній схемах культивування.

Тема 6. Метаболізм мікроорганізмів. Шляхи транспорту речовин у мікробну клітину. Класифікація мікроорганізмів за типом метаболізму. Особливості катаболізму прокаріотів. Електрон-транспортний ланцюг і його компоненти.

Тема 7. Генетика бактерій. Генетичний апарат бактеріальної клітини. Модифікаційна мінливість, дисоціації. Мутації, генетичні модифікації. ПЦР-аналіз. Бактеріальні плазміди. Використання генетично модифікованих штамів мікроорганізмів в технологіях.

Тема 8. Особливості систематики мікроорганізмів. Таксономічна термінологія. Принципи класифікації бактерій. Довідник Берджі. Перелік методів і ознак, які використовують в ідентифікації мікроорганізмів

Тема 9. Характеристика систематичних груп прокаріотів. Категорія I *Gracilicutes*. Спірохети. Аеробні рухливі спіральні або зігнуті грамнегативні бактерії. Грам негативні аеробні та мікроаерофільні палички і коки. Рикетсії та хламідії. Аноксигенні фототрофні бактерії. Оксигенні фототрофні бактерії. Міксобактерії

Тема 10. Характеристика основних представників мікроорганізмів, що належать до категорій II *Firmicutes*, III *Tenericutes*, IV *Mendosicutes*. Грампозитивні коки. Грампозитивні палички і коки, що утворюють ендоспори. Грампозитивні неспороутворювальні палички правильної форми. Грам позитивні корінеформи. Актиноміцети. Мікоплазми. Метаногенні, сульфатредуючі архебактерії. Архебактерії, що мешкають в екстремальних умовах: галофітні, гіпертермофіли.

Тема 11. Мікроскопічні гриби: загальна характеристика, окремі представники. Морфологія і фізіологія грибною клітини. Типи розмноження грибів. Екологічні групи грибів, їх практичне значення. Систематика грибів. Характеристика деяких представників

мікроскопічних грибів. *Saccharomyces cerevisiae*. Характеристика деяких представників аскомікотових та зигомікотових грибів: *Candida*, *Aspergillus*, *Penicillium*, *Mucor*

4. Навчальні матеріали та ресурси

Рекомендована базова література

1. Сергійчук М. Г. Мікробіологія / М. Г. Сергійчук, В. К. Позур, Т. М. Фурзікова, О. С. Радченко, Л. Г. Степура, І. В. Домбровська, Ю. В. Швець. – К. : Видавничо-поліграф. центр «Київський університет», 2008. – 541 с. ISBN 978-966-594-077-1
2. Пирог Т. П. Загальна мікробіологія: Підручник / Т. П. Пирог – К : НУХТ, 2004. – 471 с.
3. Нетрусов А. И. Микробиология: учебное пособие для вузов / А. И. Нетрусов, И. Б. Котова – М. : Академия, 2006. – 352 с.

Допоміжна література

4. Протченко З. П. Загальна мікробіологія, вірусологія, імунологія. Вибрані лекції: Навч. посібник / З. П. Протченко. – Одеса: Одес. Держ.ун-т, 2002. – 298 с. ISBN 966-573-235-8
5. Лысак В. В. Микробиология: учебное пособие / В.В. Лысак. – Минск: БГУ, 2007. – 430 с.
6. Практикум із загальної мікробіології / О. С. Радченко, Л. Г. Степура, І.В. Домбровська, І.М. Фуртат, Л. О. Михальський. – Київ : Фітосоціоцентр, 2011. – 168 с.
7. Практикум по микробиологии: Уч. пособие для вузов. / Под ред. Нетрусова А. И. – М.: Академия, 2005. – 608 с.

Навчальні матеріали, доступні у бібліотеці університету та у бібліотеці кафедри фізичної хімії, електронні варіанти на гул диску за посиланням (доступ за дозволом викладача)

<https://drive.google.com/drive/folders/0B7CaLyDj340hUjVKZUxHcOU0cFE?usp=sharing>

Розділи та теми, з якими студент має ознайомитись самостійно, викладач зазначає на лекційних та практичних заняттях.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні та практичні заняття

Викладення лекційного матеріалу з дисципліни проводиться синхронно з розглядом його на практичних заняттях, виконанням лабораторного практикуму та вивчення питань, що виносяться на самостійну роботу. При читанні лекцій застосовуються засоби для відео конференцій (Google Meet, Big Blue Button Moodle) з використанням презентацій. Після кожної лекції рекомендується ознайомитись з матеріалами для самостійного вивчення, а перед наступною лекцією – повторити матеріал попередньої. Матеріали двох лекцій розглядаються, закріплюються та оцінюються на одному практичному занятті.

№	Дата	Опис заняття
1.	21 - 27 вересня 2020 р.	Тема 1. Предмет і завдання мікробіології. Історичні етапи розвитку мікробіології: Значення мікроорганізмів в природі, в господарчій діяльності людини, в охороні здоров'я, в охороні навколишнього середовища.

2.	28 вересня - 4 жовтня 2020 р.	Тема 2. Методи дослідження мікроорганізмів: <i>Світлові мікроскопи (будова, система освітлення, роздільна здатність мікроскопа). Фазово-контрастна мікроскопія. Люмінесцентна мікроскопія. Електронна мікроскопія.</i>
3.	5 - 11 жовтня 2020 р.	Продовження теми 2: <i>Культивування. Середовища для культивування мікроорганізмів: універсальні, елективні, диференційно-діагностичні тощо.</i>
4.	12 - 18 жовтня 2020 р.	Тема 3. Морфологія клітин бактерій: <i>Основні морфологічні форми бактерій: коки та їх різновиди, паличкоподібні (спороутворювальні і аспорогенні), звивисті бактерії та їх різновиди, нитчасті бактерії. Актиноміцети Будова клітинної стінки грампозитивних і грамнегативних бактерій</i>
5.	19 – 25 жовтня 2020 р.	Продовження теми 3: <i>Хімічний склад та структура молекули пептидоглікану. Зовнішні надоболонкові структури бактерій. Особливості будови цитоплазматичної мембрани бактерій.</i>
6.	26 жовтня – 1 листопада 2020 р.	Тема 4. Внутришньоклітинні структури бактеріальної клітини: <i>Форми спокою прокариот. Порівняння ультраструктури еукаріотичної та прокариотичної клітини: цитоплазма, рибосоми, бактеріальне ядро – нуклеоїд, включення, оточені білковою мембраною та позбавлені її. Форми спокою: ендоспори, екзоспори, цисти, мікроспори, акінети.</i>
7.	2 - 8 листопада 2020 р.	Тема 6. Метаболізм мікроорганізмів: <i>Шляхи транспорту речовин у мікробну клітину. Класифікація мікроорганізмів за типом метаболізму. Особливості катаболізму прокариотів. Електрон-транспортний ланцюг і його компоненти.</i>
8.	9 - 15 листопада 2020 р.	<i>Модульна контрольна робота (частина 1).</i>
9.	16 - 22 листопада 2020 р.	Тема 7. Генетика бактерій: <i>Генетичний апарат бактеріальної клітини. Модифікаційна мінливість, дисоціації. Мутації, генетичні модифікації. ПЦР-аналіз. Бактеріальні плазміди. Використання генетично модифікованих штамів мікроорганізмів в технологіях.</i>
10.	23 - 29 листопада 2020 р.	Тема 8. Особливості систематики мікроорганізмів: <i>Таксономічна термінологія. Принципи класифікації бактерій. Довідник Берджі. Перелік методів і ознак, які використовують в ідентифікації мікроорганізмів</i>
11.	30 листопада – 6 грудня 2020 р.	Тема 9. Характеристика систематичних груп прокариотів. <i>Категорія I Gracilicutes. Спірохети. Аеробні рухливі спіральні або зігнуті грамнегативні бактерії. Грам негативні аеробні та мікроаерофільні палички і коки.</i>
12.	7 – 13 грудня 2020 р.	Продовження теми 9: <i>Рикетсії та хламідії. Аноксигенні фототрофні бактерії. Оксигенні фототрофні бактерії. Міксобактерії</i>
13.	14 – 20 грудня 2020 р.	Тема 10. Характеристика основних представників мікроорганізмів, що належать до категорій II Firmicutes, III Tenericutes, IV

		Mendosicutes: <i>Грампозитивні коки. Грампозитивні палички і коки, що утворюють ендоспори. Грампозитивні неспороутворювальні палички правильної форми. Грампозитивні корінеформи. Актиноміцети. Мікоплазми. Метаногенні, сульфатредуючі архебактерії. Архебактерії, що мешкають в екстремальних умовах: галофітні, гіпертермофіли.</i>
14.	21 - 27 грудня 2020 р.	Тема 11. Мікроскопічні гриби: загальна характеристика, окремі представники: <i>Морфологія і фізіологія грибною клітини. Типи розмноження грибів. Екологічні групи грибів, їх практичне значення. Систематика грибів. Характеристика деяких представників мікроскопічних грибів. Saccharomyces cerevisiae. Характеристика деяких представників аскомікотових та зигомікотових грибів: Candida, Aspergillus, Penicillium, Mucor</i>
15.	28 грудня 2020 р. – 3 січня 2020 р.	Модульна контрольна робота (частина 2).

Лабораторний практикум

Матеріал лабораторного практикуму спрямований на одержання досвіду роботи в асептичних умовах в мікробіологічній лабораторії: підготовка посуду і поживних середовищ, роботи з мікроорганізмами, мікроскопіювання. Важливим є набуття здатностей щодо культивування мікроорганізмів в лабораторних умовах, виготовлення тимчасових живих і фіксованих забарвлених препаратів. Проведення мікробіологічного аналізу води, повітря, встановлення асептичної дії миючих засобів.

Тиждень	Тема	Опис запланованої роботи
2	Техніка мікробіологічних досліджень. Стерилізація посуду. Приготування поживних середовищ.	Ознайомитись з обладнанням мікробіологічної лабораторії, підготувати посуд до стерилізації, виготовити ватні корки, приготувати поживні середовища для культивування мікроорганізмів і підготувати їх до стерилізації.
4	Культивування мікроорганізмів в лабораторних умовах. Виготовлення та мікроскопіювання препаратів живих мікроорганізмів	Провести розлив поживних середовищ в стерильних умовах, провести посіви на рідкі та тверді поживні середовища наступних культур: <i>Escherichia coli, Micrococcus luteus, Serratia marcescens, Saccharomyces cerevisiae та Bacillus subtilis</i> . Виготовити та розглянути під мікроскопом препарати живих мікроорганізмів: «вісяча крапля» з <i>Bacillus subtilis</i> та «роздавлена крапля» з <i>Saccharomyces cerevisiae</i> .
6	Виготовлення фіксованих препаратів мікроорганізмів. Грампозитивні та грамнегативні	виготовити фіксовані та забарвлені фуксином препарати наступних бактеріальних культур: <i>Serratia marcescens, Bacillus subtilis</i> . Виготовити та провести забарвлення за

	мікроорганізми. Ендоспори.	Грамом в модифікації Синьова культур <i>Escherichia coli</i> і <i>Micrococcus luteus</i> . Розглянути препарати під імерсійним об'єктивом мікроскопу. Розглянути ендоспори <i>Bacillus subtilis</i> .
8-10	Мікроорганізми в навколишньому середовищі. Санітарно-гігієнічні норми.	Набуття навичок висіву та обліку мікроорганізмів з повітря та води (водогінної та бюветної) та проведення бактеріологічних змивів з рук з оцінкою бактерицидної дії мила. Навички кількісного обліку клітин мікроорганізмів та водоростей за використання камери Горяєва.

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота студента (СРС) протягом семестру включає повторення лекційного матеріалу, самостійного опанування матеріалу, винесеного на позааудиторне вивчення за підручниками та навчальними посібниками, оформлення звітів з лабораторного практикуму, підготовка до захисту лабораторних робіт, підготовка до модульної контрольної роботи, підготовка до екзамену. Рекомендована кількість годин, яка відводиться на підготовку до зазначених видів робіт:

Вид СРС	Кількість годин на підготовку
Підготовка до практичних занять: повторення лекційного матеріалу та вивчення окремих питань за підручниками і посібниками.	4 години на тиждень
Підготовка до виконання і здачі лабораторних робіт, за дистанційного режиму у вигляді опрацювання відео та виконання віртуальних лабораторних робіт на платформі дистанційного навчання Сікорський	2 години на тиждень
Підготовка до контрольних робіт (одна модульна контрольна у вигляді двох контрольних робіт)	4 години *2 = 8 годин
Підготовка до екзамену	30 годин

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

За звичайного режиму роботи університету лекції та практичні заняття проводять у навчальних аудиторіях, лабораторний практикум – в спеціально обладнаній навчальній лабораторії з дотриманням асептичних умов. За змішаного режиму лекційні заняття проводять на платформі дистанційного навчання Сікорський, а практичні заняття, контрольні та лабораторний практикум – аудиторно. За дистанційного режиму всі заняття проводять через платформу дистанційного навчання Сікорський. Відвідування занять та ознайомлення з навчальними матеріалами є обов'язковим

Правила захисту лабораторних робіт:

1. До захисту допускаються студенти, які виконали лабораторну роботу в повному обсязі в лабораторії або (за умови дистанційного навчання) самостійно ознайомилися з протоколом, переглянули відео та виконали віртуальну лабораторну роботу (Scorm пакет)

2. *Захист лабораторних відбувається за графіком, встановленим викладачем*
3. *Після перевірки виконання завдань та проведення опитування за теоретичними питаннями в межах тематики протоколу лабораторної роботи, викладач виставляє оцінку і робота вважається захищеною.*
4. *Несвоєчасні захист і виконання роботи без поважної причини штрафуються відповідно до правил призначення заохочувальних та штрафних балів.*

Правила призначення заохочувальних балів:

За активну роботу на лабораторній роботі нараховують до 0,5 заохочувальних балів (не більше 10 балів на семестр).

Політика дедлайнів та перескладань: *визначається п. 8 Положення про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського*

Політика щодо академічної доброчесності: *визначається політикою академічної чесності та іншими положеннями Кодексу честі університету.*

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Контроль та PCO розроблені відповідно до Положення про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського:

1. Поточний контроль: *опитування за теоретичними питаннями, вирішування задач на практичних заняттях, захист лабораторних робіт, МКР.*
2. Календарний контроль: *проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.*
3. Семестровий контроль: *письмовий екзамен.*

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Рейтинг студента з кредитного модуля «Мікробіологія» складається з балів, що він отримує за:

- 1) *роботу на 6 практичних заняттях*
- 2) *захист чотирьох лабораторних робіт (роботи 1,2,3 захищають окремо, а роботи 4 і 5 разом)*
- 3) *модульну контрольну роботу (дві частини кожна по 11 балів) всього 22 бали*
- 4) *складання письмового екзамену*

Розрахунок шкали (R) рейтингу кредитного модулю:

$$RD=RC+RE=60+40=100$$

Система рейтингових (вагових) балів та критеріїв оцінювання

1. Практичні роботи

Ваговий бал – 3. Максимальна кількість балів за практичні заняття дорівнює 3 бали × 6 = 18 балів. Оцінювання якості роботи студента на практичних проводимо за наступними критеріями:

«відмінно» - 3 бали. Студент обґрунтовано і вичерпно відповідає на всі теоретичні запитання викладача, без помилок вирішує задачі.

«добре» - 2,3 бали. Відповідь на теоретичні запитання неповна, незначні помилки в розрахунках

«задовільно» - 1,8 бали. Відповідь неповна, помилки в задачах

«незадовільно» - 0 балів. Відповідь незадовільна або відсутня

2. Лабораторні роботи

Ваговий бал 5. Максимальна кількість балів за лабораторний практикум дорівнює 5 бали $\times 4 = 20$ балів. Оцінювання якості захисту лабораторної роботи проводимо за наступними критеріями:

«відмінно» 5 балів. Вичерпне володіння теоретичним матеріалом, якісне виконання досліджу.

«добре» 3,8 бали. Правильні але не повні відповіді на теоретичні питання, активна робота в лабораторії

«задовільно» 3 бали. Помилки, захист роботи із значним запізненням, помилки у відповідях на теоретичні питання

«незадовільно» 0 балів. Не оформлений протокол, не виконано лабораторні дослідження

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RC = 18+20+ 22= 60 \text{ балів.}$$

Календарну атестацію проводить викладач за значеннями поточного рейтингу студентів на час атестації (8 тиждень та 14 тиждень). Якщо значення цього рейтингу не менше 50 % від максимально можливого на час атестації, студент вважається атестованим. В іншому випадку в атестаційній відомості виставляється «незадовільно».

Екзаменаційний рейтинг

Екзаменаційний рейтинг складає $RE = 40$ балів

Необхідною умовою допуску до екзамену є захист всіх лабораторних робіт, а також стартовий рейтинг (RC) не менше 30 балів.

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи.

Кожен студент одержує екзаменаційний білет, що складається з 20 тестових питань (включаючи задачі) двох рівнів складності.

Відповідь на питання (або вирішення задачі) першого рівня складності становить рівня - 2 бал (всього 10 питань), другого - 4 бали (5 питань).

Оцінювання екзаменаційної роботи відбувається за шкалою:

«відмінно» 38-40 балів.

«добре» 30-37 балів.

«задовільно» 24-29 балів.

«незадовільно» 0-23 бали.

Для отримання студентом відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінка RD переводиться згідно з таблицею:

Рейтингова кількість балів RD	Оцінка
95.....100	відмінно
85.....94	дуже добре
75.....84	добре
65.....74	задовільно
60.....64	достатньо
RD < 60	незадовільно
Не виконані умови семестрової атестації	не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

- Інформаційні та методичні матеріали до дисципліни наведені у Moodle (платформа Sikorsky-distance) за посиланням <https://do.ipk.kpi.ua/course/view.php?id=1724>

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри фізичної хімії:

к.б.н. доц. Хрокало Л. А.

Ухвалено кафедрою фізичної хімії (протокол № 3 від 16.10.2020)¹

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол № 2 від 14.10.2020 р.)

---

¹ Силабус спочатку погоджується метод. комісією, а потім ухвалюється кафедрою.